

**CENTAR ZA ZAŠTITU POTROŠAČA
FORUM NIŠ**

PROJEKAT: *AKTIVNI POTROŠAČI*

PODPROJEKAT: MONITORING CENA ŽIVOTNIH NAMIRNICA

**ISTRAŽIVAČI: NASTAVNICI, SARADNICI I STUDENTI
EKONOMSKOG FAKULTETA U NIŠU**

RUKOVODILAC: Prof. dr Boban Stojanović

**MONITORING CENA ŽIVOTNIH NAMIRNICA, IZRAČUNAVANJE VREDNOSTI
MINIMALNE I PROSEČNE POTROŠAČKE KORPE I INDIKATORI ŽIVOTNOG
STANDARDA STANOVNIŠTVA U POJEDINIM GRADOVIMA U SRBIJI U FUNKCIJI
INFORMISANJA POTROŠAČA**

METODOLOGIJA

Niš, avgust 2011

UVOD

Savremena društva su potrošački orjentisana. Sve izraženiji je problem zadovoljenja naraslih potreba stanovništva. Potrošači se na tržištu sreću sa brojnim dilemama u izboru proizvoda i usluga koji bi na pravi način i uz što manje izdatke zadovoljili potrebe. Budžeti namenjeni potrošnji bi trebalo da budu dovoljni da se u određenim tržišnim uslovima ostvari što veći stepen zadovoljenja potreba. Svako fizičko i pravno lice je potrošač ako kupuje proizvode i plaća usluge za zadovoljenje svojih potreba. Da bi ostvario prvenstveno svoje ekonomske ciljeve, potrošač mora biti informisan o predmetima svoje potrošnje. Kao ekonomski subjekat, potrošač mora da bude racionalan u svojim aktivnostima. Aktivan potrošač treba da bude važan činilac civilnog društva. Uz to, on mora da bude zaštićen od potencijalnih i stvarnih ugrožavanja njegovih prava. Zaštita prava potrošača je tekovina savremenih društava koja se manifestuje u aktivnoj ulozi potrošača u ostvarivanje svojih prava na tržištu. Jedan od važnih vidova zaštite potrošača je zakonska regulativa.

Za potrošače u Srbiji je veoma važna zakonska zaštita. To je ujedno i korak bliže ka pridruživanju Srbije Evropskoj uniji. Aktivni potrošači su potrošači koji su upoznati sa svojim pravima i obavezama i ta prava su im priznata, tj. zakonom garantovana. Karakteristika prava potrošača je zaštita koja se pruža po različitim osnovama.

Osnovna prava potrošača su:

1. PRAVO NA ZADOVOLJENJE OSNOVNIH POTREBA pod kojim se podrazumeva dostupnost proizvoda, usluga, hrane, odeće, stambenog prostora, zdravstvene zaštite i higijene.
2. PRAVO NA BEZBEDNOST pod kojim se podrazumeva zaštita od robe i usluga čija je upotreba štetna ili su ti proizvodi i usluge zabranjeni.
3. PRAVO NA OBAVEŠTENOST pod kojim se podrazumeva raspolaganje svim činjenicama od značaja za izbor i zaštitu od nepoštene reklame ili od oznaka na proizvodima koje dovode u zabludu.
4. PRAVO NA IZBOR IZMEĐU VIŠE RAZLIČITIH PROIZVODA pod kojim se podrazumeva mogućnost izbora između više proizvoda i usluga po pristupačnim cenama uz garantovan dobar kvalitet.
5. PRAVO NA UČEŠĆE pod kojim se podrazumeva zastupljenost interesa potrošača u donošenju i sprovođenju politike zaštite potrošača.
6. PRAVO NA PRAVNU ZAŠTITU u zakonom predviđenom postupku u slučaju povrede prava kao i pravo na naknadu štete.
7. PRAVO NA OBRAZOVANJE pod kojim se podrazumeva sticanje osnovnih znanja za izbor proizvoda i usluga kao i znanje o pravima i dužnostima potrošača.

8. PRAVO NA ZDRAVU I ODRŽIVU ŽIVOTNU SREDINU pod kojim se podrazumeva pravo na život i rad u sredini koja nije štetna za zdravlje i dobrobit ljudi kao i dostupnost svih podataka o riziku koji životna sredina predstavlja za ljude.

Vlada Republike Srbije i Ministarstvo poljoprivrede i trgovine sprovode sveobuhvatnu i doslednu zaštitu potrošača što je obaveza prema Ustavu i Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Zakonom o zaštiti potrošača iz 2005. godine, Nacionalnim programom zaštite potrošača i Strategijom razvoja trgovine iz 2009. godine utvrđeni su pravci aktivnosti politike zaštite potrošača.

S obzirom da je po Zakonu o zaštiti potrošača jedno od osnovnih prava potrošača *pravo na obaveštenost*, projektni tim je našao za shodno da pruži podršku potrošačima i civilnom društvu u oblasti prikupljanja i analize podataka i davanja relevantnih informacija o cenama proizvoda koji ulaze u mesečnu korpu dobara i usluga.

Ovaj projekat ima za cilj da na adekvatan način pruži sve relevantne informacije članovima civilnog društva u vezi sa cenama prehrambenih proizvoda, prvenstveno hrane i pića, u pojedinim gradovima Srbije i u pojedinim trgovinskim lancima. Na bazi podataka o potrebnim prosečnim i minimalnim količinama proizvoda i usluga, izračunavanje vrednosti prosečne i minimalne potrošačke korpe, ali i utvrđivanje da li su prosečna primanja u određenim gradovima dovoljna da se priušti potrošačka korpa.

1. GLAVNE KARAKTERISTIKE NOVE POTROŠAČKE KORPE

Republički zavod za statistiku Srbije je u saradnji sa Ministarstvom trgovine doneo odluku da počne da primenjuje nova metodologija obračuna vrednosti potrošačke korpe, i to kako prosečne, tako i minimalne. Na bazi novih statističkih podataka o veličini prosečne porodice u Srbiji, nova potrošačka korpa se odnosi na mesečnu potrošnju tročlane porodice. Ovo je urađeno i radi usklađivanja standarda praćenja vrednosti potrošačke korpe sa standardima EUROSTAT-a i OECD-a, a koji se primenjuju u Evropskoj uniji. Nova metodologija obračuna potrošačke korpe je jedan od napora koji je Srbija učinila u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji, kako bi se stvorili uslovi za harmonizaciju i uporedivosti zakonodavstava, standarda, procedura i metodologija u oblasti statističke obrade podataka vezanih za potrošačku korpu. Prihvatanje zakona, standarda i procedura u široj oblasti zaštite potrošača koji važe u Evropskoj uniji jesu neophodni uslovi definisani u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Srbije i Evropske unije.

Nova prosečna potrošačka korpa sadrži **75** proizvoda, dok minimalna potrošačka korpa obuhvata 62 proizvoda. Obe korpe su prilagođene procenjenim prosečnim i minimalnim potrebama tročlanog domaćinstva.

Budući da je jedan od ciljeva projekta sagledavanje kretanja cena osnovnih životnih namirnica, u istraživanju će se koristiti struktura potrošačke korpe u redukovanom obliku, jer se uzima samo deo vezan za hranu i piće.

Monitoringom će se identifikovati cene proizvoda koji spadaju u kategorije: 1) Žito i proizvodi od žita, 2) Povrće, 3) Voće, 4) Sveže i prerađeno meso, 5) Riba, 6) Ulja i masti, 7) Mleko, mlečni proizvodi, jaja, 8) Ostali prehrambeni proizvodi i 9) Bezalkoholna pića.

U Tabelama 1 i 2 se daje osnova za analizu REDUKOVANE prosečne i minimalne potrošačke korpe koja se koristi u istraživanju - *proizvodi, proizvođači veličina pakovanja proizvoda, količine za mesečne potrebe (prema RZS), cene i vrednost mesečnih potreba za svakom robom u strukturi redukovane prosečne i minimalne potrošačke korpe*. Ovde je prikazan samo deo korpe koji obuhvata hranu i piće, saglasno ciljevima projekta.

Tabela 1: Redukovana prosečna potrošačke korpe koja se koristi u istraživanju

Maloprodajni objekat _____

Grad _____

Datum i vreme skeniranja _____

Istraživači _____

Artikli	Veličina pakovanja Količina	cena	Količine Iz potrošačke korpe (za 1 mes.)	vrednost
Žito i proizvodi od žita				
Pirinač	1,00 kg		1,00 kg	
Beli hleb	1,00 kg		24,80 kg	
Ostale vrste hleba	1,00 kg		1,60 kg	
Burek	0,50 kg		0,50 kg	
Slano trajno pecivo	0,45 kg		0,45 kg	
Testenine, Fidelinka	0,50 kg		1,00 kg	
zamrznuto lisnato testo, Frikom	0,50 kg		1,50 kg	
Pšenično brašno, Fidelinka, tip 400	1,00 kg		4,50 kg	
Kukuruzno brašno, najjeftinije	1,00 kg		0,70 kg	
Povrće				
Spanać	1,00 kg		0,80 kg	
Zelena salata	1,00 kg		1,70 kg	
Kupus	1,00 kg		4,40 kg	
Paradajz	1,00 kg		4,30 kg	
Pasulj, Tetovac, pakovanje	1,00 kg		1,50 kg	
Zamrznuti grašak, Frikom	1,00 kg		0,80 kg	
Zamrznuta boranija, Frikom	1,00 kg		0,80 kg	
Šargarepa	1,00 kg		1,60 kg	
Cvekla	1,00 kg		2,00 kg	
Crni luk	1,00 kg		2,80 kg	
Pečurke, šampinjoni	1,00 kg		0,50 kg	
Konzervisani krastavac, Nicom	0,80 kg		2,00 kg	
Krompir	1,00 kg		13,00 kg	
Voće				
Limun	1,00 kg		0,50 kg	
Pomorandže	1,00 kg		1,30 kg	
Banane	1,00 kg		1,50 kg	
Jabuke	1,00 kg		8,50 kg	
Očišćeni orasi	1,00 kg		0,30 kg	

Suve šljive	1,00 kg		0,10 kg	
Sveže i prerađeno meso				
juneće meso BK- I kategorija	1,00 kg		0,70 kg	
svinjsko meso BK- I kategorija	1,00 kg		4,00 kg	
pileće meso, celo pile, najjeftinije	1,00 kg		4,50 kg	
juneća džigerica	1,00 kg		0,20 kg	
suva svinjska rebra	1,00 kg		0,40 kg	
suvi svinjski vrat	1,00 kg		0,30 kg	
suva svinjska slanina	1,00 kg		0,50 kg	
čajna kobasica, Carnex	1,00 kg		1,00 kg	
Viršle- pileće, Carnex	1,00 kg		0,45 kg	
presovana šunka, Carnex	1,00 kg		0,20 kg	
Mortadela, Carnex	1,00 kg		1,40 kg	
jetrena pašteta, Carnex	1,00 kg		0,40 kg	
Riba				
Morska riba, oslić	1,00 kg		1,10 kg	
Sardine u ulju	0,125 kg		0,20 kg	
Ulja i masti				
Margarin za mazanje, Dobro jutro	0,50 kg		0,50 kg	
Margarin za mešanje, Dijamant	0,25 kg			
Jestivo ulje, Dijamant	1,00 l		3,00 kg	
Svinjska mast, najjeftinija	1,00 kg		0,70 kg	
Mleko, mlečni proizvodi, jaja				
Sveže mleko	1,00 l		13,50 l	
Mleko u tetrapaku, Kravlje mleko 2,8%mm, Moja kravica	1,00 l		3,00 l	
Jogurt flaša 3,2%mm, Moja kravica	1,00 l		6,5 l	
Beli sir, Imlek	1,00 kg		3,00 kg	
Kajmak, Imlek	1,00 kg		0,30 kg	
Kačkavalj, Imlek	1,00 kg		0,30 kg	
Pavlaka- kisela, slatka, Moja kravica	0,18kg		0,60 kg	
Jaja	10 komada		63 komada	
Ostali prehrambeni proizvodi				
Šećer, najjeftiniji	1,00 kg		3,50 kg	
Med, najjeftiniji	1,00 kg		0,20 kg	
Keks, Plazma	0,15kg		0,85 kg	
Čokolada za jelo i kuvanje, Poslastina, Bambi	0,10 kg		0,10 kg	
Mlečna čokolada, Najlepše želje	0,10 kg		0,20 kg	
Bombone, Negro	0,10 kg		0,20 kg	

Eurokrem, Takovo	1,00 kg		0,30 kg	
Kečap, Polimark	0,5 l		0,25 kg	
Sirće- alkoholno, najjeftinije	1,00 l		0,40 l	
Majonez, Polimark	0,5l		0,15 l	
Kuhinjska so, Tuzlanska	1,00 kg		0,30 kg	
Aleva paprika, Horgoška	0,25 kg		0,25 kg	
Začin C	0,25 kg		0,30 kg	
Koncentrovana supa, Yumis	1 pakovanje		3 pakovanja	
<i>Bezalkoholna pića</i>				
Kafa, Grand, obicno pakovanje	0,10 kg		1 kg	
Čaj, kamilica, Yumis	1 kutija		1 kutija	
Kisela voda, Knjaz Miloš	1,50 l		7 l	
Izvorska voda, Aqua Viva	5,00 l		7 l	
Bezalkoholni napitak- Coca Cola	2,00 l		2,00 l	
Kašasti sok, breskva, Nektar	1,00 l		2 l	
Bistri voćni sok, jabuka, Nektar	1,00 l		2 l	

***Ukupna vrednost prosečne
potrošačke korpe***

Tabela 2: Redukovana minimalna potrošačka korpa koja se koristi u istraživanju

Maloprodajni objekat _____

Grad _____

Datum i vreme skeniranja _____

Istraživači _____

Artikli	Veličina pakovanja/ Količina	cena	Količine Iz potrošačke korpe (za 1 mes.)	vrednost
<i>Žito i proizvodi od žita</i>				
Pirinač	1,00 kg		1,00 kg	
Beli hleb	1,00 kg		22,00 kg	
Ostale vrste hleba	1,00 kg		2,50 kg	
Slano trajno pecivo	0,45 kg		0,20kg	
Testenine, Fidelinka	0,50 kg		1,00 kg	
Pšenično brašno, Fidelinka, tip 400	1,00 kg		4,50 kg	
Kukuruzno brašno, najjeftinije	1,00 kg		0,50 kg	
<i>Povrće</i>				
Spanać	1,00 kg		0,50 kg	
Zelena salata	1,00 kg		1,50 kg	
Kupus	1,00 kg		5,50 kg	
Paradajz	1,00 kg		1,40 kg	
Pasulj, Tetovac, pakovanje	1,00 kg		1,50 kg	
Zamrznuti grašak, Frikom	1,00 kg		0,70 kg	
Zamrznuta boranija, Frikom	1,00 kg		0,50 kg	
Šargarepa	1,00 kg		0,80 kg	
Cvekla	1,00 kg		1,00 kg	
Crni luk	1,00 kg		2,00 kg	
Konzervisani krastavac, Nicom	0,80 kg		1,00 kg	
Krompir	1,00 kg		7,50 kg	
<i>Voće</i>				
Limun	1,00 kg		0,20 kg	
Pomorandže	1,00 kg		1,00 kg	
Banane	1,00 kg		1,00 kg	
Jabuke	1,00 kg		5,00 kg	
Suve šljive	1,00 kg		0,10 kg	
<i>Sveže i prerađeno meso</i>				
juneće meso BK- I kategorija	1,00 kg		0,40 kg	

svinjsko meso BK- I kategorija	1,00 kg		1,80 kg	
pileće meso, celo pile, najjeftinije	1,00 kg		2,80 kg	
juneća džigerica	1,00 kg		0,20 kg	
suva svinjska rebra	1,00 kg		0,30 kg	
suva svinjska slanina	1,00 kg		0,30 kg	
čajna kobasica, Carnex	1,00 kg		0,20 kg	
Viršle- pileće, Carnex	1,00 kg		0,20 kg	
Kobasica od svinjskog i mesanog mesa, Carnex	1,00 kg		0,50 kg	
Mortadela, Carnex	1,00 kg		0,90 kg	
jetrena pašteta, Carnex	1,00 kg		0,30 kg	
Riba				
Morska riba, oslić	1,00 kg		0,50 kg	
Sardine u ulju	0,125 kg		0,125 kg	
Ulja i masti				
Margarin za mazanje, Dobro jutro	0,50 kg		0,30 kg	
Margarin za mešanje, Dijamant	0,25 kg			
Jestivo ulje, Dijamant	1,00 l		3,00 kg	
Svinjska mast, najjeftinija	1,00 kg		0,50 kg	
Mleko, mlečni proizvodi, jaja				
Sveže mleko	1,00 l		13,00 l	
Jogurt flaša 3,2%mm, Moja kravica	1,00 l		3,00 l	
Beli sir, Imlek	1,00 kg		2,00 kg	
Kajmak, Imlek	1,00 kg		0,30 kg	
Pavlaka- kisela, slatka, Moja kravica	0,18kg		0,30kg	
Jaja	10 komada		48 komada	
Ostali prehrambeni proizvodi				
Šećer, najjeftiniji	1,00 kg		2,50 kg	
Keks, Plazma	0,15kg		0,60 kg	
Mlečna čokolada, Najlepše želje	0,10 kg		0,20 kg	
Bombone, Negro	0,10 kg		0,10 kg	
Eurokrem, Takovo	1,00 kg		0,15 kg	
Kečap, Polimark	0,5 l		0,20 kg	
Sirće- alkoholno, najjeftinije	1,00 l		0,20 l	
Kuhinjska so, Tuzlanska	1,00 kg		0,25 kg	
Aleva paprika, Horgoška	0,25 kg		0,10 kg	
Začin C	0,25 kg		0,25 kg	
Bezalkoholna pića				
Kafa, Grand, obicno pakovanje	0,10 kg		0,60 kg	
Kisela voda, Knjaz Miloš	1,50 l		3,00 l	

Izvorska voda, Aqua Viva	5,00 l		3,00 l	
Bezalkoholni napitak- Coca Cola	2,00 l		2,50 l	
Kašasti sok, breskva, Nektar	1,00 l		1,00 l	
Bistri voćni sok, jabuka, Nektar	1,00 l		2,00 l	

Ukupna vrednost minimalne potrošačke korpe

2. PRIKUPLJANJE PODATAKA SA TERENA

Članovi istraživačkog tima poslednjeg dana svakog meseca obilaziće maloprodajne objekte i popisivati cene proizvoda koji ulaze u strukturu potrošačke korpe. Cilj je da se dodje do egzaktnih podataka o standardu života prosečne porodice na jugu, u centralnom delu i na severu Srbije. Istraživanjem su obuhvaćena dva formata maloprodajnih objekata - supermarketi i hipermarketi u Nišu, Leskovcu, Jagodini, Beogradu I Novom Sadu.

Pod supermarketima smatramo objekte prodajne površine najmanje 400 m² u kojima se prodaje roba uglavnom prehrambenog karaktera, pri čemu je u većem delu objekta prisutno samousluživanje.

Analizom su obuhvaćeni sledeći supermarketi:

- u Nišu: IDEA, Roda, Maxi
- u Leskovcu: IDEA, Roda
- u Jagodini: IDEA, Roda, Maxi
- u Beogradu: IDEA, Roda, Maxi
- u novom Sadu: IDEA, Roda, Maxi.

Monitoring cena će se sprovoditi i u hipermarketima. Pod hipermarketima podrazumevamo objekte čija prodajna površina prelazi 2000 m², u kojima se, pored prehrambene, prodaje i neprehrambena roba i ona obuhvata najmanje 50% prodajnog prostora, koji imaju i veliki parking prostor, a neki do njih rade i bez prestanka (24/7).

Analizom su obuhvaćeni sledeći hipermarketi:

- u Nišu: Merkator, Tempo
- u Leskovcu: Merkator
- u Novom Sadu: Merkator, Tempo
- u Beogradu: Merkator, Tempo

Kao i u slučaju supermarketa, u realizaciji projekta će se izvršiti analiza podataka o cenama istih artikala iz potrošačke korpe u istim hipermarketima u različitim gradovima. Jagodina nema hipermarketa, tako da neće biti obuhvaćena ovim delom istraživanja.

Ovakav izbor karakteristika objekata u kojima će se sprovoditi monitoring cena odgovara osnovnom cilju projekta: praćenje cena u istoj kategoriji objekata različitih trgovinskih preduzeća u navedenim gradovima, kao i istog maloprodajnog formata i iste trgovinske kompanije u različitim gradovima. Dobijeni rezultati skeniranja cena su zbog takvog pristupa **uporedivi**, što pruža mogućnost analize standarda života građana u područjima Srbije sa različitim nivoom razvijenosti.

Istraživači će u navedenim objektima popisivati cene proizvoda u pakovanjima navedenim u tabelama 1, i 2. To znači da će popunjavati kolonu 3 iz tih tabela. Pri popisivanju se ne sme odstupati od zadatih količina i proizvođača, zapisuje se cena proizvoda sa spiska gde je data veličina pakovanja i proizvođač proizvoda. Takođe, cene proizvoda koji se popisuju nisu ni najviše ni najniže u određenom marketu, već se popisuju cene koje su prosečne za određenu kategoriju proizvoda. U izboru konkretnog proizvoda polazi se od masovnosti njegove upotrebe. Uz to, takvi proizvodi moraju biti prisutni u svim objektima i gradovima. Ako neki proizvod nedostaje u određenom marketu ne upisuje se nijedan drugi već se kasnije u Microsoft Excelu računa prosečna cena tog proizvoda na osnovu cena u drugim marketima.

3. SREĐIVANJE PODATAKA I RAČUNANJE VREDNOSTI PROSEČNE I MINIMALNE POTROŠAČKE KORPE ZA NAVEDENE MALOPRODAJNE OBJEKTE I GRADOVE

Na osnovu prikupljenih cena u marketima računa se vrednost prosečne i minimalne potrošačke korpe za svaki market (poslednja kolona u tabelama 1. i 2.). Na osnovu pripremljenih formula u Microsoft Excel-u računa se vrednost potrošačkih korpi, prvo za svaki od marketa posebno a onda i za konkretan grad. Za određeni grad prosečna potrošačka korpa računa se kao aritmetička sredina vrednosti prosečnih potrošačkih korpi marketa u tom gradu.

Prosečna potrošačka korpa se dobija na sledeći način: Struktura prosečne potrošačke korpe obuhvata hranu i piće, a u okviru toga navedene kategorije proizvoda u Tabeli 1. U svakoj kategoriji nalaze se artikli za koji se popisuju u marketima po količinama definisanim potrošačkom korpom RZS. Projektom se definiše konkretni proizvod iz svake grupe. Na pr. za pšenično brašno iz tabele 1. se uzima proizvod Fidelinka tip 400 u pakovanju od 1kg. Cena po 1kg se množi sa količinom definisanom potrošačkom korpom (4,5kg) i tako dobija vrednost komponente potrošačke korpe – pšenično brašno. Na isti način se dobija vrednost svih proizvoda koji čine potrošačku korpu (Aneks 1 i 2).

Analizom se sagledavaju ***iste vrste proizvoda, istog proizvođača u istim količinama u različitim prodajnim objektima***. Ovim se dobija mogućnost upoređivanja vrednosti potrošačkih korpi, što za potrošače ima značajnu saznavnu vrednost.

Analizom se dobija prosek vrednosti potrošačkih korpi u određenom maloprodajnom objektu u svakom gradu. Projektom će se decidno navoditi koliko iznosi potrošačka korpa u pojedinim prodajnim objektima. Ovim će aktivni potrošači dobiti još jedan bitan podatak - koliko novca treba izdovjiti za kupovinu. Na ovaj način se potrošači informišu o mogućnostima povoljnije kupovine u određenom prodajnom objektu i odlučiti gde im najviše

odgovara da kupuju. Ovim se dolazi opet do cilja ovog projekta, a to je pružanje prava aktivnom potrošaču na obaveštavanje.

4. PROSTORNO UPOREĐIVANJE

Rezultati dobijeni istraživanjem se vezuju za svaki od navedenih gradova. Nakon računanja vrednosti prosečne potrošačke korpe u svakom gradu, utvrđuje se koliko se te vrednosti razlikuju po gradovima. Razlika se izražava u dinarima i procentima – stavljanjem u odnos vrednosti prosečne i minimalne potrošačke korpe u dva grada za koje se upoređivanje vrši.

Projekat treba da pruži i upoređivanje dobijenih podataka sa zvaničnim podacima RZS, s tim što će se zvanična potrošačka korpa redukovati samo na proizvode iz kategorija hrana i piće. Ovo se odnosi kako na minimalnu, tako i na prosečnu potrošačku korpu.

5. VREMENSKO UPOREĐIVANJE

Monitoring se vrši kontinuirano u toku trajanja projekta. Istraživači popisuju cene poslednjeg dana svakog meseca. Analiza podataka se vrši do sredine narednog meseca. Objavljivanje rezultata je dvomesečno u časopisu **Aktivni potrošač** koji izdaje organizacija za zaštitu potrošača Forum. Uz to, u skladu sa ciljevima projekta, kvartalno će se objavljivati analize u posebnoj publikaciji. Kvartalno će biti organizovane i konferencije za novinare na kojima će biti prezentovani rezultati istraživanja.

To znači da se mesečno utvrđuje razlika između vrednosti prosečne i minimalne potrošačke korpe po maloprodajnim objektima i gradovima, stavljanjem u odnos podataka iz poslednjeg izvršenog istraživanja i istraživanja iz prethodnog meseca. Ova razlika izražava se u dinarima i u procentima – stavljanjem u odnos vrednosti prosečne potrošačke korpe za dva meseca u kojima se istraživanje vrši. Ovim se dolazi do vremenske serije podataka o vrednosti prosečne i minimalne potrošačke korpe u posmatranom periodu.

Analiza će obuhvatati i izračunavanje tromesečnih, polugodišnjih i godišnjih proseka relevantnih veličina, kao i identifikovanje trendova.

Parcijalna analiza kretanja cena može da da potrošačima korisne informacije o rastu ili padu cena korpe dobara. Tako će moći da se upoređuje stopa rasta cena analiziranih proizvoda sa zvaničnim podacima o inflaciji.

6. UPOREĐIVANJE VREDNOSTI PROSEČNE POTROŠAČKE KORPE I PROSEČNE ZARADE

Na osnovu podataka RZS o visini prosečne zarade za svaki od gradova koji su obuhvaćeni istraživanjem, vrši se upoređivanje prosečne zarade po gradovima (dobijene iz zvaničnih statističkih podataka) i vrednosti prosečne i minimalne potrošačke korpe po gradovima (dobijene istraživanjem). Razlika se izražava u dinarima i procentima – stavljanjem u odnos prosečne zarade i vrednosti potrošačke korpe.

Ovim upoređivanjem dolazi se do podataka da li je zarada u Nišu, Leskovcu, Jagodini, Beogradu i Novom Sadu dovoljna za pokriće mesečnih troškova tročlanog domaćinstva.

7. UPOREĐIVANJE PODATAKA DOBIJENIH ISTRAŽIVANJEM I ZVANIČNIH STATISTIČKIH PODATAKA O VREDNOSTI PROSEČNE POTROŠAČKE KORPE

Na osnovu podataka RZS o vrednosti nove prosečne i minimalne potrošačke korpe vrši se upoređivanje zvaničnih podataka sa odgovarajućim veličinama dobijenih istraživanjem. To će se vršiti tako što se utvrdi razlika između vrednosti redukovanih zvaničnih potrošačkih korpi RZS za Niš, Leskovac, Jagodinu, Beograd i Novi Sad i vrednosti potrošačkih korpi za ove gradove dobijenih u istraživanju. Razlika se izražava u dinarima i procentima – stavljanjem u odnos vrednosti zvanične prosečne potrošačke korpe i vrednosti prosečne potrošačke korpe dobijene u istraživanju. Ovako se dobijaju podaci o kupovnoj moći i životnom standardu stanovništva u ovim gradovima.

ZAKLJUČAK

Istraživanje po navedenoj metodologiji će permanentno pružiti relevantne informacije prvenstveno potrošačima, članovima civilnog društva. Informacije će biti lako razumljive i uporedive, tako da se ostvaruje pravo potrošača da budu obavešteni. Rezultati istraživanja mogu koristiti lokalnoj zajednici, ali i kreatorima politike na višim nivoima vlasti.

Ovim projektom se u informisanju članova civilnog društva daje alternativa zvaničnim statističkim podacima. Prosečna potrošačka korpa na nivou grada nije adekvatan podatak za potrošače. RZS ne daje visinu potrošačke korpe po određenim prodajnim objektima.

Potrošačima je potrebna informacija o celini i delovima potrošačke korpe, kao i decidno navedena visina potrošačke korpe u određenim prodajnim objektima u njihovom gradu, kako bi znali koliko treba da izdvoje novca za kupovinu prehrambenih proizvoda u određenim prodajnim objektima i kako bi doneli odluku gde im je najpovoljnije da kupuju.

Projekat pruža adekvatne informacije koje su potrebne potrošačima kako bi sagledali svoju kupovnu moć. Dobijeni rezultati će biti indikatori životnog standarda stanovnika u pojedinim gradovima. Utvrđivanje razlika u kupovnoj moći između pojedinih gradova i regiona može biti poruka kreatorima ekonomske politike da reaguju i svoje akcije usmere u cilju smanjivanja ovih razlika. Zbog svega toga, projekat je opravdan i svrsishodan.

ANEKS 1.

Tabela 3. Nova prosečna potrošačka korpa u Republici Srbiji, za tročlano domaćinstvo, za jun 2011.

Naziv proizvoda	Jedinice mere	količine	cene	Vrednost
Hrana i bezalkoholna pića				23068.50
Žito i proizvodi od žita	dinari			4114.25
Pirinač	Kg	1,00	128.53	128.53
Beli hleb	Kg	24,80	98.47	2442.04
Ostale vrste hleba	Kg	1,60	171.19	273.91
Burek	Kg	0,50	299.17	149.58
Slano trajno pecivo	Kg	0,45	492.63	221.69
Testenine	Kg	1,00	146.68	146.68
Zamrznuto lisnato testo	Kg	1,50	219.45	329.18
Pšenično brašno	Kg	4,50	66.43	298.92
Kukuruzno brašno	Kg	0,70	176.74	123.72
Povrće i prerađevine od povrća	Dinari			2856.18
Spanać	Kg	0,80	97.84	78.27
Zelena salata	Kg	1,70	89.61	152.34
Kupus	Kg	4,40	18.37	80.81
Paradajz	Kg	4,30	74.74	321.38
Pasulj	Kg	1,50	187.02	280.53
Zamrznuti grašak	Kg	0,80	202.68	162.14
Zamrznuta boranija	Kg	0,80	203.66	162.93
Šargarepa	Kg	1,60	71.21	113.93
Cvekla	Kg	2,00	76.45	152.91
Crni luk	Kg	2,80	52.04	145.70
Pečurke	Kg	0,50	190.47	95.24
Konzervisani krastavac	Kg	2,00	194.05	388.09
Krompir	Kg	13,00	55.53	721.92
Voće i prerađevine od	Dinari			1563.52

voća				
Limun	Kg	0,50	117.03	58.51
Pomorandže	Kg	1,30	106.23	138.09
Banane	Kg	1,50	101.93	152.90
Jabuke	Kg	8,50	102.98	875.30
Očišćeni orasi	Kg	0,30	1037.01	311.10
Suve šljive	Kg	0,10	276.13	27.61
Sveže i prerađeno meso	Dinari			5882.42
Juneće meso sa/bez kostiju	Kg	0,70	515.49	360.84
Svinjsko meso sa/bez kostiju	Kg	4,00	380.18	1520.71
Pileće meso	Kg	4,50	241.35	1086.08
Juneća džigerica	Kg	0,20	128.61	25.72
Suva svinjska rebra	Kg	0,40	391.83	156.73
Suvi svinjski vrat	Kg	0,30	894.16	268.25
Suva svinjska slanina	Kg	0,50	613.40	306.70
Čajna kobasica	Kg	1,00	971.70	971.70
Viršle	Kg	0,45	404.02	181.81
Presovana šunka	Kg	0,20	696.00	139.20
Mortadela	Kg	1,40	462.76	647.86
Jetrena pašteta	Kg	0,40	542.06	216.82
Sveža i prerađena riba	Dinari			448.43
Morska riba, oslić	Kg	1,10	287.46	316.21
Sardine u ulju	kg	0,20	661.14	132.23
Ulja i masti	Dinari			658.02
Margarin	Kg	0,50	254.49	127.25
Jestivo ulje	L	3,00	147.71	443.13
Svinjska mast	kg	0,70	125.22	87.65
Mleko, mlečni proizvodi i jaja	Dinari			3896.61
Sveže mleko	L	13,50	66.85	902.41
Mleko u tetrapaku, sterilisano, trajnost 60 dana	L	3,00	85.65	256.96

Jogurt	L	6,50	91.73	596.22
Beli sir	Kg	3,00	297.22	891.67
Kajmak	Kg	0,30	603.06	180.92
Tvrdokorni sir, kačkavalj	Kg	0,30	790.54	237.16
Pavlaka	L	0,60	196.94	118.17
Jaja	komad	63	11.32	713.10
Ostali prehrambeni proizvodi				1702.62
Šećer	Kg	3,50	107.04	374.65
Med	Kg	0,20	419.41	83.88
Keks, Petit Beurre	Kg	0,85	236.20	200.77
Čokolada za jelo i kuvanje	Kg	0,10	827.22	82.72
Mlečna čokolada	Kg	0,20	977.84	195.57
Bombone	Kg	0,20	537.40	107.48
Eurokrem	Kg	0,30	605.57	181.67
Kečap	Kg	0,25	173.89	43.47
Sirće	L	0,40	63.76	25.50
Majonez	Kg	0,15	297.39	44.61
Kuhinjska so	Kg	0,30	34.87	10.46
Aleva paprika	Kg	0,15	1050.41	157.56
Začin C	Kg	0,30	270.37	81.11
Koncentrovana supa	komad	3	37.72	113.16
Bezalkoholna pića				1946.44
Kafa	Kg	1,00	911.32	977.32
Čaj	Kutija	1	38.27	38.27
Mineralna i izvorska voda	L	7,00	27.34	191.38
Bezalkoholni napitak-Coca cola	L	7,00	65.98	461.87
Sok od raznog voća-kašast	L	2,00	86.52	173.03
Prirodni voćni sok, bistar, negaziran	L	2,00	85.29	170.58
01. Hrana i bezalkoholna pića	Dinari			23068.50
02. Alkoholna pića i	Dinari			3193.15

duvan	Dinari			3116.48
03. Odeća i obuća				
04. Stanovanje, voda, struja, gas i dr.goriva	Dinari			10672.35
05. Nameštaj, opremanje domaćinstava i održavanje	Dinari			2451.43
06. Zdravstvo	Dinari			2073.45
07. Transport	Dinari			4842.32
08. Komunikacije	Dinari			1537.97
09. Rekreacija i kultura	Dinari			2264.11
10. Obrazovanje	Dinari			425.30
11. Restorani i hoteli	Dinari			630.41
12. Ostala dobra i usluge	Dinari			1806.33
VREDNOST KORPE	Dinari			56081.80

ANEKS 2.

Tabela 4: Nova minimalna potrošačka korpa u Republici Srbiji , za tročlano domaćinstvo, za jun 2011.

Naziv proizvoda	Jedinice mere	količine	cene	Vrednost
Hrana i bezalkoholna pića				14552.14
Žito i proizvodi od žita	dinari			3355.34
Pirinač	Kg	1,00	128.53	128.53
Beli hleb	Kg	22,00	98.47	2166.33
Ostale vrste hleba	Kg	2,50	171.19	427.98
Slano trajno pecivo	Kg	0,20	492.63	98.53
Testenine	Kg	1,00	146.68	146.68
Pšenično brašno	Kg	4,50	66.43	298.92
Kukuruzno brašno	Kg	0,50	176.74	88.37
Povrće i prerađevine od povrća	Dinari			2163.84
Spanać	Kg	0,50	97.84	48.92
Zelena salata	Kg	1,50	89.61	492.85
Kupus	Kg	5,50	18.37	27.55
Paradajz	Kg	1,40	74.74	74.74
Pasulj	Kg	1,50	187.02	261.83
Zamrznuti grašak	Kg	0,70	202.68	304.02
Zamrznuta boranija	Kg	0,50	203.66	142.56
Šargarepa	Kg	0,80	71.21	35.60
Cvekla	Kg	1,00	76.45	61.16
Crni luk	Kg	2,00	52.04	104.07
Konzervisani krastavac	Kg	1,00	194.05	194.05
Krompir	Kg	7,50	55.53	416.49
Voće i prerađevine od voća	Dinari			774.06
Limun	Kg	0,20	117.03	23.41

Pomorandže	Kg	1,00	106.23	106.23
Banane	Kg	1,00	101.93	101.93
Jabuke	Kg	5,00	102.98	514.88
Suve šljive	Kg	0,10	276.13	27.61
Sveže i prerađeno meso	Dinari			2899.29
Juneće meso sa/bez kostiju	Kg	0,40	515.49	206.19
Svinjsko meso sa/bez kostiju	Kg	1,80	380.18	684.32
Pileće meso	Kg	2,80	241.35	675.78
Juneća džigerica	Kg	0,20	128.61	25.72
Suva svinjska rebra	Kg	0,30	391.83	117.55
Suva svinjska slanina	Kg	0,30	613.40	184.02
Čajna kobasica	Kg	0,20	971.70	194.34
Viršle	Kg	0,20	404.02	151.46
Kobasica od svinjskog i mešanog mesa	Kg	0,50	696.00	80.80
Mortadela	Kg	0,90	462.76	416.48
Jetrena pašteta	Kg	0,30	542.06	162.62
Sveža i prerađena riba	Dinari			226.37
Morska riba, oslić	Kg	0,50	287.46	143.73
Sardine u ulju	kg	0,125	661.14	82.64
Ulja i masti	Dinari			582.08
Margarin	Kg	0,30	254.49	76.35
Jestivo ulje	L	3,00	147.71	443.13
Svinjska mast	kg	0,50	125.22	62.61
Mleko, mlečni proizvodi i jaja	Dinari			2521.93
Sveže mleko	L	13,00	66.85	868.99
Jogurt	L	3,00	91.73	275.18
Beli sir	Kg	2,00	297.22	594.45
Kajmak	Kg	0,30	603.06	180.92
Pavlaka	L	0,30	196.94	59.08
Jaja	komad	48	11.32	543.32
Ostali prehrambeni				978.35

proizvodi				
Šećer	Kg	2,50	107.04	267.61
Keks, Petit Beurre	Kg	0,60	236.20	141.72
Mlečna čokolada	Kg	0,20	977.84	195.57
Bombone	Kg	0,10	537.40	53.74
Eurokrem	Kg	0,15	605.57	90.84
Kečap	Kg	0,20	173.89	34.78
Sirće	L	0,20	63.76	12.75
Kuhinjska so	Kg	0,25	34.87	8.72
Aleva paprika	Kg	0,10	1050.41	105.04
Začin C	Kg	0,25	270.37	67.59
Bezalkoholna pića				1050.86
Kafa	Kg	0,60	911.32	546.79
Mineralna i izvorska voda	L	3,00	27.34	82.02
Bezalkoholni napitak-Coca cola	L	2,50	65.98	164.95
Sok od raznog voćakašast	L	1,00	86.52	86.52
Prirodni voćni sok, bistar, negaziran	L	2,00	85.29	170.58
01. Hrana i bezalkoholna pića	Dinari			14552.14
02. Alkoholna pića i duvan	Dinari			1799.01
03. Odeća i obuća	Dinari			1198.74
04. Stanovanje, voda, struja, gas i dr.goriva	Dinari			5488.33
05. Nameštaj, opremanje domaćinstava i održavanje	Dinari			1282.77
06. Zdravstvo	Dinari			1129.24
07. Transport	Dinari			1957.62
08. Komunikacije	Dinari			734.95
09. Rekreacija i kultura	Dinari			871.90

10. Obrazovanje	Dinari			109.60
11. Restorani i hoteli	Dinari			220.28
12. Ostala dobra i usluge	Dinari			1005.41
VREDNOST KORPE	Dinari			30349.99